

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.

Posudek vedoucího práce

na diplomovou práci Miriam Pavlíkové

Statické a dynamické charakteristiky lingvopalatálního kontaktu českého /ř/

Diplomová práce Miriam Pavlíkové se věnuje artikulační analýze hlásky /ř/, která přes svou unikátnost doposud nebyla dostatečným způsobem popsána. Tematicky je proto práce aktuální a zároveň navazuje na výzkumný projekt řešený ve Fonetickém ústavu.

Předkládaná diplomová práce je tradičně rozčleněna na teoretickou a empirickou část. Po úvodní kapitole představující cíle a strukturu práce autorka zevrubně popisuje české [ř] a zasazuje jej do kontextu z hlediska fonetického (popisuje *r*-ové hlásky obecně i hlásky podobné českému [ř] v dalších jazycích světa), fonologického (tedy do kontextu českého konsonantického systému) i historického. V druhé kapitole rovněž shrnuje výsledky svého dřívějšího výzkumu zaměřeného na akustické vlastnosti [ř], konkrétně na spektrální momenty jeho šumové složky. Třetí kapitola čtenáře seznamuje s elektropalatografií a popisuje historický vývoj této metody, principy jejího fungování, způsoby analýzy elektropalatografických dat a podrobně se věnuje i metodologickým záležitostem.

Teoretické kapitoly představují velmi kvalitní uvedení do tematiky artikulačního výzkumu vibrant. Miriam Pavlíková elegantně propojuje poznatky z velkého množství zdrojů. Oceňuji také, že autorka způsobem popisu prokázala, že opravdu porozuměla poměrně složitému způsobu vyhodnocování lingvopalatálního kontaktu pomocí kontakto-*vých* indexů. K úvodní části diplomové práce mám jen dvě poznámky. Na str. 11 bych byl uvítal konkrétnější ilustrace „privilegované pozice slabičné struktury“, kterou *r*-ové hlásky v různých jazycích obsazují. Na str. 13 autorka hovoří o dvou způsobech transkripce [ř] v publikaci Ladefogeda a Maddiesona (1996), avšak omylem použila jediný způsob; navíc z citovaných stránek této monografie je zřejmé, že se na straně autorů nejedná o chybu či nekonzistentnost.

Empirická část předložené diplomové práce začíná popisem metodického pozadí výzkumu. Autorka navazuje na předchozí kapitolu věnovanou elektropalatografii a dle konvencí fonetického výzkumu popisuje řečový materiál, detaily pořizování i zpracování nahrávek. Těžištěm práce je pak kapitola pátá, v níž autorka postupně představuje výsledky svých analýz. Po vyřazení realizací, u nichž v elektropalatografických datech nebyl zaznamenán kmit, analyzuje místo artikulace [ř] pomocí indexu anteriority, zkoumá vliv dalších možných faktorů na jeho hodnoty, věnuje se idiosynkratickým tendencím realizace [ř] i dynamickému průběhu lingvopalatálního kontaktu během produkce [ř]. V šesté a sedmé kapitole diplomantka dosažené výsledky komentuje ve vztahu k pracovní hypotéze a se sympatickou skromností zmiňuje slabiny realizovaného výzkumu i možná budoucí směřování výzkumu v této oblasti.

Výsledky výzkumu jsou prezentovány přesvědčivým způsobem, autorka správným způsobem využívá metod statistického vyhodnocení a výsledky poučeně komentuje. Celá práce je psána stylisticky vytříbeným jazykem s minimálním výskytem chyb (spíše humorným překlepem je index *interiority* na str. 71). Uvedu jen dvě poznámky k prezentaci výsledků. První drobná poznámka se týká vyjádření variability výsledků: autorka na str. 73 zmiňuje směrodatnou odchylku, s níž však v páté kapitole vůbec neoperuje a ani grafy ji nezobrazují. Druhá výtku směřuje k oddílu 5.3, v němž autorka popisuje závislost indexu anteriority na různých faktorech u jednotlivých mluvčích. Zároveň však prakticky všechny tyto idiosynkratické tendence jsou zmíněny v rámci oddílu 5.2.2. Oddíl 5.3 proto považuji za více méně redundantní; domnívám se, že by stačil o něco detailnější komentář k jednotlivým mluvčím v rámci oddílu 5.2.2.

Autorka v závěrečné diskusi porovnává výsledky provedeného artikulačního výzkumu s dříve realizovaným výzkumem akustickým. Byl bych rád, kdyby se diplomantka při obhajobě k tomuto srovnání vrátila a vyjádřila se k otázce, zda by bylo možné alveolární místo artikulace u kmitu [ř] ověřit i akusticky.

Uzavírám, že předkládaná diplomová práce Miriam Pavlíkové splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na magisterskou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 19.5.2013

.....

Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.
Fonetický ústav FF UK